

Жокьялау

Кёрмючле, мастер-классла, концерт номерле

Бу кюнде Лескен району Урух элини биринчи номерли сабий садында Юретиучюню кюноне аталган республика даражалы тобушу озганды. Аны хурметти кыонаклары уа КЪМР-ни Правительствосуну Председателини орунбасары – Билим беру, илму эм жаш телюно ишери жаны министр Нина Емузова, Парламентин билим беру, илму эм жаш телю политика жаны бля комитетини председатели Светлана Азимова, сагынылган району башчы Сафарби Инжижиков, ведомствон, журини келечилери, «Жылны юретиучюно-2017» Битеурросей профессионал конкурса кыатышканы аны финалисттери, бириселе да болганды.

Тобешуно чеклеринде кёрмючле, мастер-классла, методика лабораторияла, чыгармачылык номерле кыралгандыла. Аспамысында шолгга дери билим берген бөлюмле сабийлене шешуе тиллерин айныту амалланы торюлюерине эс бургандыла. Сёз ючюн, Аргуданын биринчи номерли мектебини бойсунуудагы садикни келечилери шатык интонацияны, тюз артикуляцияны кыуаргга болушун упражениланы кёргозгөндиле.

Байрамга жыйылганы эм алгга Сафарби Мухамедович алггышлаганды. Ызы бла оз сөзю Нина Гуевровнага бергенди. Ол кынак байлагга ырызлыгын билдиргенди. «Бюгон биз заллада тобушмей, жоланучулукну сайлап, шолгга дери билим беру учурдендириланы ишери ачыкларга суйогенди, кёргозторзатыбыз а көпдү», - дегенди. Сабийлеге суйомекликтери,

СЕМИНАР

Белгили специалистге да кыатышып

5-6 октябрде Кыбарты-Малккар кырал университетге «Сабий хирургияда бля нейрохирургияда магыналы вопросла-2017» деген темагга Шимал-Кавказ школа-семинар болукду. Аны Москвадан бля Санкт-Петербурдан онжети белгили специалист кыатышырды. Аны КЪМР-ни Саулук сакляу министрствон, Кыбарты-Малккар кырал университет, «Са-

Курса

Алгга скалодромда, артда уа дорбунлада юренирикдиле

Нальчикде регионал аралы спелеология школа ишел башлаганды. Бу проектти кыуаргандан бири журналист, кравед, Орус география обществону келечиси Мокхаланы Тенгиз айтаннга кере, бу шолгга кыатышканы аспамы альпинизм, кыаялга өрлеу эм спорт туризм бля кюреширге суйоген республикадан жаш адамладыла. Ала юретиулени мурдору бля шагырейленгендеринден сора, спелеология жаны бля кюреширге хазырлап, экспедицияны санында неда кеслери аларына ишлерге болукдула.

Республикада былай шолк-

Аны ишин бардырырга кыралда бу жаны бля белгили специалист Филипп Чердинченко бля Ирина Ермакова, (Санкт-Петербург), Россейни спелеологларыны союзуну таматасы дуняны рекордуну тийишли Геннадий Самохин (Симферополь), «Перово» спелеоклубну таматасы Григорий Саневич (Москва) эм белгили спелеолог Павел Кравчик (Польша) келгендиле.

Юретиу иш эки кесекден кыраллыкды. Биринчи заманда шолгучула жаруаланы жалгын скалодромда бардыркычыла. Аны бля бери кыралыкка берилдикле. Школну кыуаргачыла, анга кыатышканыла да кеслери оюмларын келир заманда бардырылык прессконференцияда айтырдыдыла.

Курданланы Сулейман.

ХУРМЕТЛЕУ

Аушигерчиле жигит жерлешлерине баш урадыла

Черек районда озган байрым кюн Совет Союзну Жигити Кубати Локманович Карданов тууганылы жюз жыл тобгынына жораланын кыуанчылы ишле бардырылгандыла. Байрам Аушигер элде жигитин атын юретиуге шолгучу ирбанды башланынды. Аны КЪМР-ни Правительствосуну Председателини орунбасары, элчи, Олимпиада оюнланы чемпиону Мурат Карданов, республиканы культура министр Мухадин Кумахов, району администрациясы башчысы Муртазаланы Борис, Кубати Локмановични жууктары, ахулары, устазла, элиле да тири кыатышкандыла.

Бек алгга эли иймамы Мухамедин Жилоков бля Муртазаланы Борис жигитин эсертмесине голле салгандыла. Аладан сора гол кысымны Мурат Карданов, урунуу ветераны Пашаланы Зоя да келтиргендиле. Юбилейге жоралп, школчула Ата журтну кыорулай

жан берген солдатланы атлары бир заманда да унутулук туйюлю, аланы жашулары кишиликни, тууган жерине суйомекликни юлгосюдо деген сөзле бля кёкге жюз ах шарны ашыргандыла.

Ол кюн окуна шолгучу арабзында батырны намысна тереке ориятдыла. Аладан биринчисин Мурат Карданов, Мурадин Кумахов эмда Муртазалингер окуну юкюно жыйылупла болуучу залына кечоролгонди. Анда сөнеше, Борис Суфьянович былай дегенди: «Аушигер элден атлары республикада угый да, андан тышында да айтылган көп белгили жашла бля кызыла чыккандыла. Алары араларында энци жерини кырандашла Кубати эми Кабард аладыла. Ала экиси да Совет Союзну Жигитлеридиле.

ТИНТИУЛЕ

Кыралны тонаганла кыруу кыалыргга ушайды

Октябрь революцияны жюз жылгыгына атап, Томас Пикетти таматасык этген кызыла аралы эксплуатация кыуулу - Советтен олигархлагга дери, Россейде жарылык эмда тенгизлик, 1905-2016 жылла» деген докладны жарашдырганды. Пикетти «Калитал XXI ёмюрде» деген белгили китаны автордун, аны кесине да шендою ёмюрю Карл Маркссы деп алай айтадыла. Социал илимуланы бийик школуну эмда Парижде экономика школуну профессору, фийда тошюрюде тенгизликин тинтиу жаны бля аты айтылган специалистди ол. Докладны жарашдыргга Британияны разведкасы бля жуук бийликте ишлеген экономика тинтиулени бюросу да кыатышканды.

Бу отчуну авторларыны оюмларына кере, совет коммунизм чачылганы бля Россейде бек уллу тенгизлик чыкканды, кыралны байлыклары тонуа, ахчасын, ырыскысын да тыш кыраллагга ташуу башланганды. «Россейлинин офшорларда туткан капиталларыны өлчөми кыралда болганы валлогадан юч керете көп болады. Сёз ючюн, 2015 жылда ишлеген ахчаны 75 проценти офшорлагга кечоролгонди. Башкыча айтанга, Великобритания, Швейцарияда, Кипрде эмда талай башка жердеде бай Россейиле туткан ахчаны өлчөми бизни кыралда адамланы коллоярланы болгон ахча бля тенгизи! Бу сөзлени биз эседе тутайык.

Эки да башка орус дуня

- Global Wealth Report агентстводан билдиргенлерине кере, бизни кыралда болган ахчаны 71 проценти эм бай Россейлини бир проценти кылунады, - дейди «Мудаклыкны кебейтучюле. Элита уруш бардырган кезинде жаныгы кыал кысаргга деген китаны автору, аналитик Елена Ларина. - Юлгое былай шарт: уллу кыралланы арасында былай кёрюмюсю санындабыс...

- Энтта да бир рекорд: Россейли миллиардерле (битеуда 96 адам) кыралны граждандарыны энци активлерини ючден бирин (30%) кыюлда тутдыла. Жер башында бу жаны бля орталык кёрюмю уа жаланда эки процент болады. Башкыча айтанга, Россейде ол онбеш керете уллуду!

Баям, былайла тенгизлик халкыла аралы финанс институттаны докладларынды айтылгандан эсе артыгыраак окуна болуп. Аны сылтуну бек кел ахчаны кыралдан тышына законсуз ташууда кёрюрге тийишдикле. 1992-2016 жылланы чеклеринде былай халда Россейде эм азы бля 1,7 триллион доллар урланганды.

Knight Frank консалтинг компаниядан билдиргенлерине кере, 2004 жылдан башлап 2014 жылгга дери бизни кыралда миллиардерлени саны 3,5 керете кебейгенди. Эм уллу эмда багылы кемелени илери, энци самөлөпаны сатып алганылы аспамы Россейиле бля саудула бойладыла.

Майдалны башка жаны: Россатын эселери кёргозгөткенча, быттыр жашуа этрге жаруул ахчаны эм аз өлчөмине окуна жеткенди. 1992-2016 жылланы чеклеринде былай шолгучулардын саны 2,7 триллион доллар жеткенди. Ол а кыралда жашаганылы 15,7 проценти.

СССР-ни топт этуу - биздеги элита айтып-айтамча кыал бля байлыксызганды...

- Совет Союзну ахыр жылларында тыш кыралла бля сатыу-алууга кырал монополия кетерилгени бля, кооперативге, биринги предпритияллага жол ачылады, сому башка кыралланы ахчаларына союнгендиге бек ачылаштыргга да аркилик берилди. Биринчи эмда, «Ата журтлары сатыучула» - аманыкчыла, кооператорла, тыш кыралла бля сатыу-алуу бардырган предпритияллага келечилери, энци службаланы адимлери белексылгандыла.

Ол кезинде кыаллай бир ахча урланганы белгисизди. Алай болуму аз-маз окуна алгылары жаланда бир шарт келтирейик: Совет Союздан Европагга бир кыада нефть ташылганды, аны хайырнын 1998-1993 жыллада ОФТ-да отлукну багысы 30 процентге учуз болган эди, мазууну багысы уа көп квалмай 40 проценти! Токсанчыны жылланы ортасында уруучу отлукну учуз багысы бля сатыуну да кыюмай, Союзну миллион кыюлга жыйып тебирейди.

- Халкыда бу иште «приватизация» деп алай айтадыла.

- Былай адамлагга «рейдер» уа закон» деп айта да терс болмаз. Сөз ючюн, аланы бир бирлери шендо да бек байланы санындадыла. Юлгое Михаил Ходорковский жашуу жолу келтирейик. Бек сейриди, бу адам - нефть чыгарылган жерлени, молкно кеси акылын бля ахча юкюне салып, андан сар дуниягга белгили болгон «Юкос» компанияны кыуаргана» деп айтыны...

Токсанчыны жыллада кырал молкно юлешуу плангга кере барганына, анга кыатышканылы - миллионлионерлени бля мултырдерлени арасында да бек адамла болмагынына ишек жоккы. Аны бля бирге приватизацияны мурдору кыралны эмда халкыны тонуа болганына да. Айтып айтамча алайла деменили предпритияла бир гиче ючкерчилик багысына сатылып турган кезинде ол. Алай бля ол жыллада бир триллион бля 496 миллиард доллар багысына ырыскы урланганды.

Бир он-онбеш жыл мындан алгга байкылануучулары юкюно телюно - кырал закзаланы патчалыла - кыуралып тебирейди. «Федерал антимонополия службаны башчысы Игорь Артемьев билдиргенге кере, кыралны эмда кырал компанияларыны ВВП-гга кышумчулугу 2005 жылда 35 процент эсе, бурунту жыл 70 процентге жеткенди. Болсода былайла компанияланы ишени хайыры уа алай ик туйюлю. Аны юкюсөнд Санкт-Петербургда бардырылган халкыла аралы экономика форумда ТАСС-ха интервьесюнда Эселенуо палатаны башчысы Татьяна Горикова айтады. Ол билдиргенча, торню-торню айныту институту жар жыл сайын 500 миллиард сом кыюлу бойлай. Алай ахча алгга алай айланч-бойланч жолла бля барганыны хатасындан ачырында ол кыраула тошгени белгисиз болуп кылады.

- Биз бир жаны бля топусунлай кыралны иелинде болган корпорацияланы кереси. Алай бюджеттен жиберилген ахча уа аланы санында болган акционер обществолуга барды. Андан ары уа ол кыраула тошгени белгисизди», - дейди Голкова.

Былайла корпорацияланы афери сатып алганыларына кырал аспамында арталыла да кез-кыулап болмайды. Антимонополия службаны билдиргенлерине кере, былайла сатыу-алууну конкуренция халда жаланда беш проценти бардырылады, кыалган 95 проценти уа алындан окуна белгили болган сатыучула тошери. Алай бля рыноку эм азындан ол проценти он неда бу кыурум колда тутуды, аны хатасындан багыла 20-30 проценти артык боладыла, кыралны бюджет уа жар жыл сайын триллион сом тас этеди.

Ахыры 4-чо бетдеди.

